

LES 13. DE MAAT $\frac{3}{4}$ EN $\frac{3}{8}$

Maten kunnen binair of ternair onderverdeeld worden (cfr. Les 20 en 32 van AMV Compleet 1 en les 2 van AMV Compleet 2) :

Binaire onderverdeling (tweeledig onderverdeeld) : $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$ c

Ternaire onderverdeling (drieledig onderverdeeld) : $\frac{6}{8}$ $\frac{9}{8}$ $\frac{12}{8}$

Bij de maatsoorten met binaire onderverdeling die we tot nu toe leerden, was de teleenheid steeds een kwartnoot.

Bvb. De maat $\frac{2}{4}$, twee tellen in een maat, elke tel heeft de waarde van een kwartnoot. De onderverdeling is binair.

In de maat $\frac{3}{4}$ of c (C doorstreept) is de teleenheid een halve noot, dus we hebben 2 tellen in een maat en elke tel heeft de waarde van een halve noot.

Deze maat wordt ook "alla breve"¹ genoemd, de term komt uit het Italiaans en wordt gebruikt voor maatsoorten waarbij de teleenheid een halve noot is, meestal dus $\frac{3}{4}$.

In de maat $\frac{3}{8}$ is de teleenheid een achtste noot, hier hebben we dus 2 tellen in een maat waarbij elke tel de waarde heeft van een achtste noot.

The image shows three musical staves. The first staff is in common time (C) and contains a dotted half note followed by a half note. The second staff is in 2/4 time and contains a quarter note, a dotted quarter note, and a half note. The third staff is in 3/8 time and contains a quarter note, a dotted quarter note, and a half note.

Opmerking : wiskundig gezien is $\frac{4}{4}$ gelijk aan $\frac{3}{2}$. Dit gaat niet op voor de muziek !

De maat $\frac{4}{4}$ heeft 4 tellen, de maat $\frac{3}{2}$ heeft 2 tellen.

Een **metronoomaanduiding**² bestaat uit twee elementen. Het eerste element is een notenwaarde, het tweede element is een getal dat aangeeft hoeveel keer die notenwaarde per minuut voorkomt. $\text{♩} = 60$ betekent 60 tikken per minuut en elke tik is een halve (of omgerekend: één halve per seconde). Meestal is de notenwaarde de teleenheid van een stuk.

¹ De theorie van de "oude" muziek over maat en ritme is vrij complex. De term "breve" slaat op een notatie die de duur van een noot weergeeft en past in het rijtje van lang naar kort: longa- brevis – semibrevis – minima-semiminima - fusa – semifusa. In moderne notatie zou je dit kunnen omzetten in : hele noot- halve noot-kwartnoot-achtste-zestiende... Een brevis wordt meestal omgezet in een halve. Alla breve betekent dus "per halve". In de ontwikkeling van het noteren van de notenwaarde zou je kunnen spreken van een inflatie: er ontstaan steeds kleinere notenwaarden. Vooral op het gebied van maataanduiding is de zin van de diversiteit aan maatsoorten niet altijd even duidelijk.

Men moet steeds uitkijken naar de juiste notenwaarde bij het getal. In volgend voorbeeld slaat het metronoomcijfer op de teleenheid. Indien de componist wil dat bij de maatverandering in maat 5 de tel in hetzelfde tempo blijft dan moet hij het metronoomcijfer aanpassen.

Lees het volgende voorbeeld maar en let op de metronoomaanduiding :

$\text{♩} = 60$

Vb. "Viva la musica" – Praetorius

1. Vi - va, vi - va la mu - si - ca! 2. Vi - va, vi - va la

3. mu - si ca Vi - va la mu - si - ca

Michael Praetorius (zijn eigenlijke naam was Michael Schultheisz of Schulze 1571 –1621) was een Duits componist, tijdens de overgang van renaissance naar barok. Hij is vooral bekend door zijn kerkmuziek.

² Een metronoom is een toestel dat het tempo aangeeft. Oorspronkelijk was dat via een slinger, tegenwoordig gebeurt dit elektronisch. Digitale toestellen kunnen ook een extra geluid laten horen als de tik op de eerste tel valt.

De oorspronkelijke uitvinding uit 1812 wordt toegeschreven aan Dietrich Nikolaus Winkel (1780-1826) maar het is Johan Nepomuk Mälzel (1772-1838) die met de uitvinding ging lopen. Als metronoom aanduiding vinden we regelmatig MM=... MM staat dan voor Mälzels metronoom.